

Vendbanimi i parë në Peqin që para 2000 vjetëve. Në atë kohë rajoni i Ilirisë (Illyricum) kontrollohej nga Romakët.

Ilirët kanë banuar në Gadishullin Ballkanik Perëndimor që në antikitet.

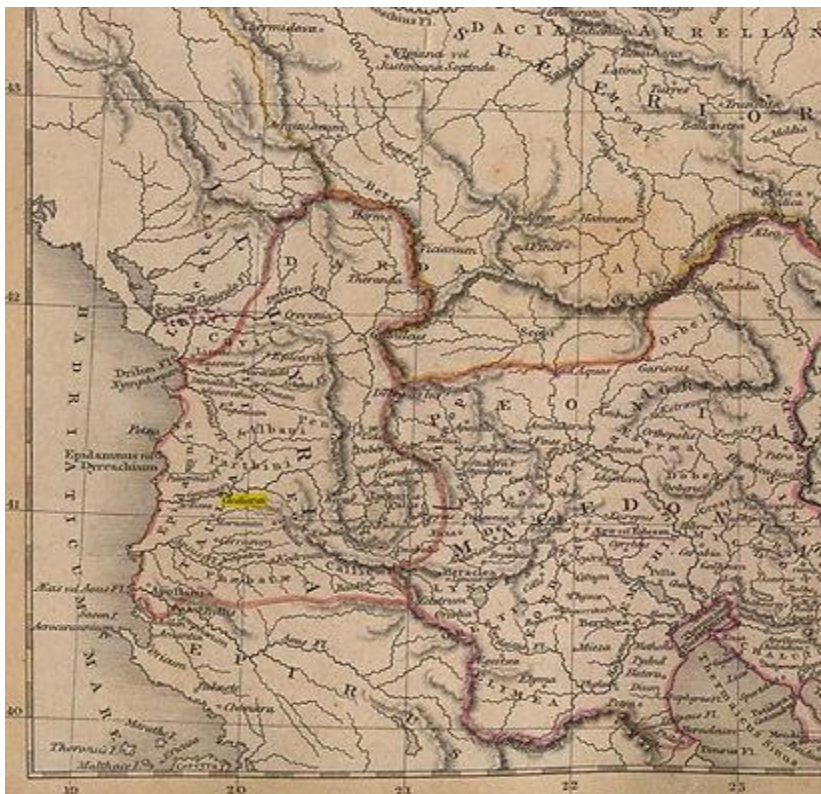
Klaudi, perandori Romak nga viti 41 në 54 pas Krishtit, gjatë gjithë mbretërimit të tij, nisi shumë punë publike si në Romë, provinca dhe më gjerë.

Ndërtimi i një rrjeti të madh rrugësh ishin pjesë e një strategjie për zgjerimin dhe konsolidimin e Perandorisë Romake. Rruga Egnatia, e ndërtuar gjatë mbretërimit të perandorit Claudius në shekullin II para Krishtit, shkoi nga Deti Adriatik përmes Ilirikut antik, Maqedonisë dhe Trakisë (Shqipëria e sotme, Republika e Maqedonisë, Greqia dhe Turqia) në Bizantin (Stambolli i sotëm) 1,120 kilometra. Ajo u ndërtua jo vetëm për qëllime ushtarake dhe për të ngritur kisha gjatë rrugës, por edhe për biznesin zyrtar administrativ të Perandorisë Romake në të gjithë rajonin.

Strabo, Polybuis në itineraret antike do të shkruante: "Nga Apollonia dhe Dyrrachium, Egnatia zgjatet në lindje duke ndjekur luginën e vështirë të lumit Genusus (Shkumbini modern) deri në Liqenin e Ohrit përmes një kalimi në malet Candavian".

Seksioni shqiptar i Via Egnatia i ka rezistuar mjaft mirë kohërave dhe është vetëm 148 km. Rruga Egnatia Durrës - Peqin është afërsisht 50 km

Claudiana (Peqini sot) përfaqëson një nga vendbanimet më të hershme të ndërtuara përgjatë anës veriore të lumit Genusus (Shkumbini sot). Studimet tregojnë se rruga Egnatia ishte përshtatur gjithmonë me topografinë lokale, gjeomorfologjinë dhe kushtet tokësore.

Claudiana, ky vendbanim antik, u rrit ekonomikisht dhe komercialisht krahas vendbanimeve të tjera dhe përfitoi fuqimisht nga rruga Egnatia dhe pozicioni gjeografik përgjatë lumit Genusus dhe kodrat e ulta e të rumbullakosura, të gërshtuara

në mënyrë perfekte me njëra-tjetrën, e të mbuluara me pemë ulliri. Në ditët e sotme Claudiana (Peqini sot) është dëshmitare e shumë pjesëve të rrugës antike romake, posaçërisht për të përmendur urën pothuajse të paprekur afër varrezave të Peqinit, duke shkuar në lindje, në drejtim të fshatit Fatishe. Gjeografia malore e rajonit dëshmonte se rajoni ishte i vështirë për tu nënshtruar, por nga shekulli IX Revolta e Madhe Ilire ishte shuar. Illyricum kishte parë disa luftime gjatë Luftës së Madhe Civile Romake midis Julius Caesar dhe forcave të Senatit të udhëhequr nga Pompey disa dekada më parë. Një betejë shpërtheu gjithashtu midis Julius Caesar dhe Pompey në zonën e Bishqem, disa kilometra nga Peqini

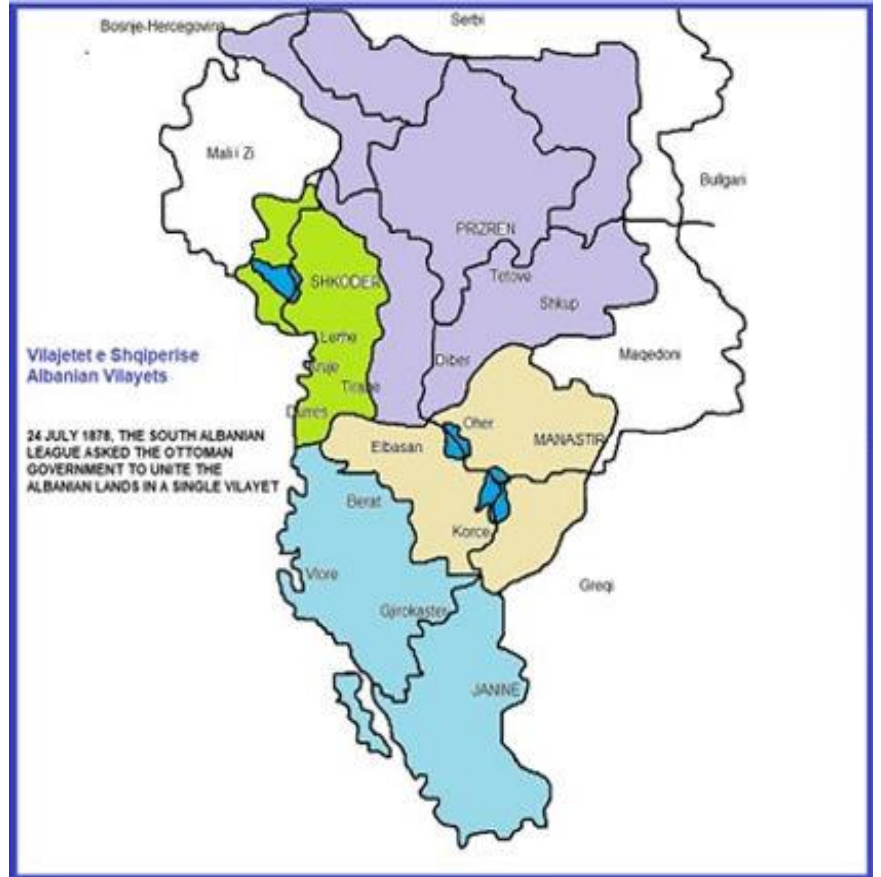
Shqiptarët janë pasardhës të drejtpërdrejtë të Ilirëve antikë, kultura e të cilëve evoluoi nga Epoka e Gurit. Autorët e antikitetit tregojnë se ilirët ishin një popull i shoqërueshëm dhe mikpritës, i njohur për trimërinë e tyre në luftë. Gratë ilire ishin të barabarta në status me burrat.

Toka e Ilirisë ishte e pasur me minerale dhe Ilirët ishin të aftë në minierat dhe përpunimin e metaleve. Vendbanimi

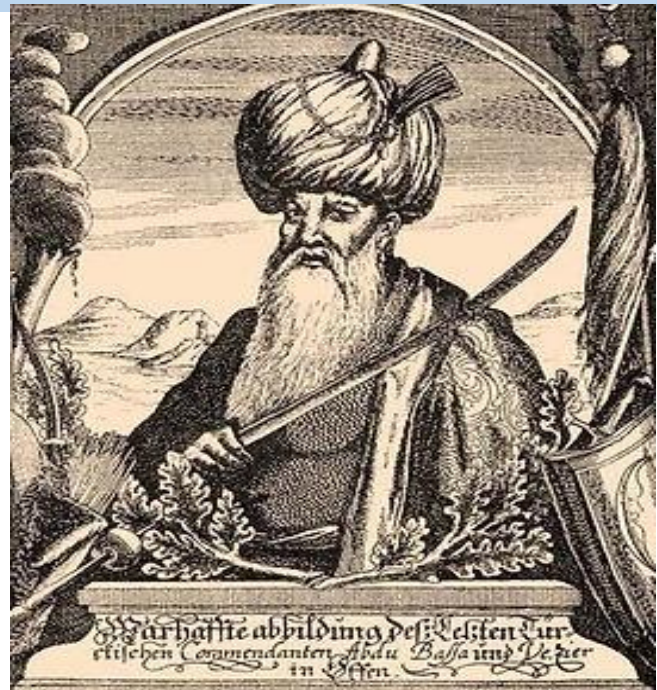
Claudiana kishte një kulturë të admirueshme dhe zhvillim ekonomik. Kjo përshtypje e veçantë është e dukshme në ditët e sotme, jo vetëm përmes gjurmëve të ruajtura të rrugës Egnatia dhe themelimit të një kështjelle të fortifikuar në qendër të qytetit Peqin, por edhe përmes njohurive të asaj kohe, të ndërmjetësuar nga autorë dhe hartografë të civilizimit antik.

Peqini ishte pjesë e vilajetit të Manastirit.

Burimet historike të vitit 1431 tregojnë se Peqini njihej si BIKLINET dhe më vonë PEKLIN që përkthehet "Vend me njerëz mikpritës". Në Mesjetën e vonë, ky vendbanim antik u zhvillua si një qendër tregtare dhe artizanale. Gjatë shekujve të sundimit osman, tokat shqiptare mbetën një nga zonat më të prapambetura të Evropës. Në malet në veri të lumit Shkumbin, barinj të gegë ruajtën shoqërinë e strukturën e tyre vetëqeverisëse të përbërë nga klane.

Themelimi i Peqinit i detyrohet kryesisht kontributit të Abdurrahman Abdi Pashës, 1616 - 1686, një figurë e rëndësishme historike. Lindur në fshatin Çopani afër Peqin, ai ishte një politikan osman udhëheqës ushtarak me origjinë shqiptare, i cili shërbeu si sundimtari i fundit i provincës së Budin.

Një memorial për komandantin e ndjerë Abdurrahman Abdi Pasha, veziri i fundit i Budës, qëndron në bastionin Anjou të kalasë së Budës.

Memoriali u ngrit në vitin 1932 nga pasardhësit e György Szabó, i cili ishte një ushtar hungarez. Mbishkrimi, në Hungarisht dhe Turqisht, thotë: "Guvernatori i fundit i okupimit 145-vjeçar të Budës, Abdurrahman Abdi Pasha Shqiptari ra në këtë vend në 2 Shtator 1686, kur ishte 70 vjeç.

Ai ishte një armik heroik; U prehtë në paqe.

Abdurrahman Pasha dha një kontribut unik në identitetin e vendit të tij të origjinës, Peqin.

Ai ndërtoi në Peqin një nga xhamitë më të mira të Shqipërisë, deri më sot një trashëgimi e cmuar kulturore e Shqipërisë. Kjo xhami është unike pasi është ndërtuar së bashku me një kullë sahati, e quajtur xhamia e sahatit. Ajo u ndërtua në 1666 nga Abdi Pasha dhe i ngjante shumë Xhamisë së Et'hem Beut në kryeqytetin

shqiptar Tirana. Xhamia është e vendosur në sheshin qendror të qytetit të vjetër Peqin, në rrugën kryesore midis Durrësit dhe Elbasanit.

Më vonë, e shkatërruar nga një zjarr, ajo u rindërtua në vitet 1830 nga një pasardhës i Abdi Pashës, Cafer Sadık Pasha.

Minarja dhe kupola e saj u shkatërruan në vitin 1967 nga diktatura komuniste, ne vijim te fushates se ashtuquajtur te rinise per crrënjosjen e besimeve fetare.

Xhamia u rindërtua në vitin 1992, dhe ende sot e kësaj dite, përbën një pjesë qendrore të trashëgimisë së Peqinit.

Një testament i rëndësishëm i trashëgimisë së

Peqinit është edhe Kalaja. Themelet e kalasë mendohet se datojnë që nga periudha romake, dhe përkon me kohën e ndërtimit të rrugës Egnatia.

Muret e saj, në një periudhë të gjatë kohore, kishin një lartësi rreth 12 metra. Kalaja më vonë u rindërtua dhe u zgjerua gjatë pushtimit turk të Shqipërisë. Në atë kohë u kalua nën kontrollin e Spahiut (zotit) të kreut lokal. Më vonë, kalasë iu shtua një pallat dhe një harem. Banori i fundit i kalasë ishte Demir Pasha.

Evliya Çelebi, historiani i shekullit të 17-të, përmend me elegancë kalanë e Peqinit në shkrimet e tij:

.... muret e kësaj kështjelle arrijnë rreth 12 m lartësi. Brenda qëndron dizdari, së bashku me 70 ushtarë.

Në kështjellë ka pesë topa dhe dhjetë shtëpi të vogla të mbuluara me tjegulla.

Ekziston edhe një xhami e vogël pa minare.

Në anën e majtë të kalasë, e lidhur me një mur, gjendet një vend lutjeje, e quajtur (namazgja) ...

Kalaja ishte e pajisur me tunele të cilat shërbenin si dalje disa km larg qytetit në kohë të vështira.

Në mënyrë të ngjashme, janë gjetur tuba balte, që kalonin nëpër muret e kalasë. Arkeologët dhe studiuesit besojnë se ky fakt është një tregues se kalaja furnizohej me ujë nga jashtë, gjatë kohës së luftës.

Gjatë Luftës Ruso -Turke të viteve 1877–1878, Perandoria Osmane u shtyp nga rivalja e saj, Perandoria Ruse, duke përkeqësuar seriozisht fuqinë Osmane mbi zonat e populluara nga Shqiptarët.